

Novotny Tihamér

Anyaghoz kötöten, mégis szabadon

Dréher János tárlata

📍 Kortárs Magyar Galéria, Dunaszerdahely

📅 2011. október 7–28.

DRÉHER JÁNOS festőművésznek, a Matéria Művészeti Társaság alapító tagjának alig több mint egy éve már láthattuk képeit a Kortárs Magyar Galériában.¹ Azóta két fontos dolog is történt vele. Az egyik, hogy tavaly év végén kiadott egy 240 oldalas reprezentatív albumot, amelyben eddigi munkásságát tárja az érdeklődők elé. A másik, hogy idén szeptemberben – művészetét és tanári tevékenységét elismerendő – hat képzőművészeti tagozatos diákjával egyetemben meghívták őt a dél-olaszországi San Speratéba egy önálló kiállítás megtartására és egy kültéri falikép elkészítésére. Legfrissebb munkáiból 27 kiemelkedő vakolatképe október végéig megtekinthető a szardíniai Museo del Crudóban.

Ami a legfontosabb, s ami legelőször feltűnik munkáival kapcsolatban, hogy táblakép méretben alkalmazza a kartonpapírra vagy farostlemezre felvitt reliefszerű sgraffito, vakolat és stukkó technikát. Egyszersmind a három eljárás árnyalatnyi különbségeinek és azonosságainak, valamint a freskó és secco készítés alapfogásainak ötvözetéből alakul ki nála a felület-összeadást és a felület-visszavonást egyszerre alkalmazó kép azon alaptípusa, amelynek alapanyagait a természetes és színezett homokfészeségek más és más szemcsészettségű, bekeverésre váró, átrostált halmazai és a plectol mint kötőanyag adják. Ezek a még nedves, spaklikkal és vonókésekkel kenhető, alakítható, geometrikus sablonokba önthető vagy tépéssablonok mentén húzható, rétegezhető, külső tárgy- vagy anyaglenyomatokat is magába fogadó, s azután visszakaparható, hegyes, éles szer-

számokkal vágható, karcolható, szabdalható, jelölőeszközökkel „összefirkálható” és -festhető masszaképek végső fizikai állapotukban mindig nagyon keménnyé és szilárdná válnak, s a kiszáradás szívóhatásának következményeként a szikár, érdesen matt textúrák tónusárnyalatait öltik magukra. Ezért ezek a geometrikus-absztrakt vagy tépésszerű, nüansznyi különbségeket hordozó homogén képterületek gyakran megkívánják a felületek utólagos színezést, sőt magát a mértani és a firkaszerű belerajzolást is. Dréher régészeti terepeket is mímelő vakolatművein csendesebb és zajosabb, harmonikusabb és zaklatottabb, nyugodtabb és szertelenebb stíluskorok váltogatják egymást. Festői nézőpontja tehát (metaforikus értelemben) közelre hajló, mert nem a házra koncentrálnak, hanem a falra, s a falon keresztül inkább a vakolatra, és a vakolat segítségével az elvont részletekre, s a rétegrészleteken át magára az anyagra és arra a gyakorlati eljárásra, amely képes megszülni egy másik, az alkotószemélyiség belső forrásaiból, hangulataiból és tudatállapotaiból, emlékképeiből, valamint harmóniakészségéből és gondolataiból táplálkozó, a személyes asszociációk mezején járó, autonóm és individuális művet.

Ha képkalkorító festőtechnikájának eredetét keressük, akkor azt elsősorban a II. világháború súlyos és megrázó élménye után, az egzisztencializmus és az individualizmus térnyerésével párhuzamosan, a negyvenes-ötvenes években kibontakozó amerikai absztrakt expresszionizmussal rokon nyugat-európai lírai absztrakció, informel és a tasizmus azon képviselői között kell keresnünk, akik előszeretettel használták földet, homo-

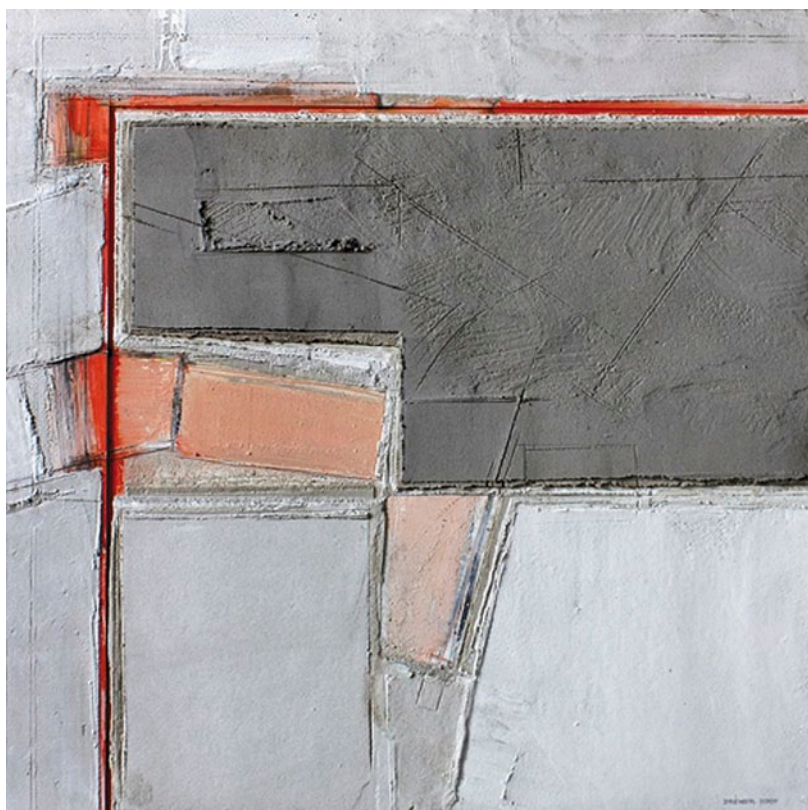
1 www.kmgaleria.eu

DRÉHER JÁNOS
Ablakok-élek, 2008, vegyes technika, 150 × 300 cm

DRÉHER JÁNOS
Törédék rajz, 2007,
vegyes technika,
100 x 100 cm

DRÉHER JÁNOS
Törédék tér, 2007,
vegyes technika,
80 x 80 cm

kot, téglá- vagy üvegport, gipszet, gittet, aszfaltot és műgyantaféleségeket (stb.) képeik speciális alapanyagainak elkészítéséhez. A lényeg tehát az egyéni- leg kikísérletezett „hautes pâtes”, a magasan, vastagon felpakolható, rétegzett festékpasztá vagy massa spontán, közvetlen, felszabadult, kifejező és meghök- kentő alkalmazásában rejlett. Ezt az eljárási módot elsősorban Jean Fautrier, Jean Dubuffet és Antoni Tàpies munkáival kapcsolatban szokás emlegetni. Termé- szetesen megtalálhatjuk Dréher szellemi rokonait a kortárs magyar képzőművé- szet olyan kiválóságai között is, mint amilyen például Kovács László (1944–2006), Ujházi Péter, Birkás István, Kis Tóth Ferenc, Gáll Ádám vagy Záborszky Gábor, akik külön-külön szintén kikísérletezték és kidolgozták a maguk sajátosan kombi-

nált „hautes pâtes” anyagát és technikáját. Dréher János képeinek magából az eljárásból fakadó jellegzetességét tehát az anyagsze- rűségben és a rétegzettségben találjuk meg. Ez az *anyagszerű rétegzettség* egyéni ízt adóan kapcsolja össze a reliefszerű, háromdimenziós térszövevényt az időszövevényvel, a folyto- nosságot az emlékezettel, a domináns képzet- társításokat a két- vagy többértelműségekkel, az éber tudatállapotokat a határozott forma- képzésekkel, a formátlanságokat a sejtetések- kel, az élő bizonytalanságokat a leplezett vagy tényleges felejtéssel, a vizuális gondolatfűzé- seket a hiátusokkal. Így egyesével felsorakoz- tatott vakolatművei olyanok, mint az *emlékező harmonogramok* (harmonizációs folyamatáb- rák) és a *virtuális röntgenképek* együttvéve, ahol az eltakart, a lappangó és a nyilvánvalóvá tett, letapogatható, megkövesedett fizikai forma- állapotok, az elvont jelképek, a rétegritmikai, szerkezetdinamikai és színharmóniai benyomás- rögzítések, valamint a rész-egészre vonatkozó, szabályozó erővel bíró egybeilleszkedési törvé- nyek létrehoznak egy ráutalásos alapon működő, *intellektuális folyamatszerűséget*.

Dréher tehát úgy tesz, mint egy állásából elbo- csátott, szórakozott és álmodozó festő-kőműves, aki a maga készítette és felkutatta szerszámai- val a maga gyönyörűségére mindig csak egy-egy vakolatrészletet hord fel egy-egy meghatá- rozott nagyságú, hordozható álfal-felületre, ame- lyet azután más és más színezésű, vastagságú és felületű anyagrétegekkel el-eltakar, elrejt és átrendez, átkomponál, esetleg össze is karcol és át is fest, sőt adott esetben hasonlóképpen megismétel, kiemel, átír és átfogalmaz. Így a táblaképek forma- és motívumdinamikái, erő- és energiahálói, mértani vonalstruktúrái, átgondolt területelrendeződései és észszerű szerkezetei a megidézett építészettörténeli korszakokon túl leginkább a pillanat szülte hangulatoktól függenek, az előre ki nem számítható képzet- társításokra támaszkodnak, és a szabad ötletek tárházára, illetve az emlékrögök morzsáira épül- nek, s gyakran konfrontálódnak vagy ízesülnek irracionálisnak minősíthető, megszilárdult ned- vességfoltokkal, karcolt ákombákom firkákkal és álmérnöki jeltörédékekkel, valamint újra feltárt, visszakapart üledékrétegekkel.

Az a folyamat tehát, amelyen a 60. életévé- hez közeledő művész valaha elindult, mint egy absztrakt-organikus terülő-minta, szinte végte- leníthető –, amint a vakolatfelrakások, vakolat- leverések és -hámítások, -foltosodások, -ázások, -lehullások és -roncsolódások processzusa is az –, az emberi intellektus és az esztétika jegyében. Talán nem lenne haszontalan, ha végre már megjelenne nála az a nagyvonalú megrendelő, aki megbízná őt, vakoljon be kívülről-belülről egy jó nagy házat a maga ízlése és képalkotó fantá- ziája szerint, szabadon!